

ACC. N:R M. 14701: 1-48.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *O. W. Möller, Löberöd*
Härad: *Fösta o. Färs* Berättare: " " " "
Socken: *Dir. s:r. (se uppt. bladens* Berättarens yrke: *f. d. lantbr.*
baksida!)
Uppteckningsår: *1958-1959* Född år *1872* i *Harlösa*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Boskapskötsel. s. 1-48.

N. M. 60.

I tidens början och innan meriskorna
hade lärt att odla sopp jorden till att be-
säs. Då hade ju dom inte så mycket att
välja på det var huvudsakligast Korn o
Povete. Korn till bröd och gryta Povete till
gröt. Potatis fanns ju ej. Pover samt vilka oakt
röller använde dom till föda. Vilda djur
t.ex. Renen m fl. djur att mjölka. Sedan
korn "Korn" samt Geten till. Då låg all
jord i Krog o mark "För fåföt". Ingen föder
brist rådde då, det var bara att kiksom-
benadats Kybyggare att hugga gräs och torv
till vinterfoder att de får djur som inte
kunde livnär sig själva ute över vintern
Jag har själv bekanta i Nordamerika samt
kanada som börjat det som Kybyggare.
Dom gick hugga timmer i Krogen att bygga
hus med "Blockhus", Då var det här med

Men sedan dom börja att odla upp jorden
med de äldre primitivaste floget och flar
var av kvadrige trädgrenar de kunde de
även så såd. Sedan fortsatte de att odla
"Bräcka upp" att mera jord för att ha flar
flor & flaster samt smådjur. Man räknade
förr med att tio tunl. kunde föda tre hundra
smådjur. Var det "flöbal" till de vill säga
flökalstrat till fl. djur ja, naturligtvis
om en gård har 450 tunl. utan ångmaskin
en att hästa vinterfoder från kunde man
ej hålla mera än 60 mjölkkor jämte 20
kvigor & kalvar. Samt 6 par draghästar
8 st. unghästar. Detta är här i Färs & Frosta
härad. Men på den Färske slättbojorden
100 tal kor och i synnerhet ång till än
de fler. Detta på samma areal som här
uppe i Färs & Frosta län. På en småbruk län

flera djur förhållandevis som på större gårdar. Detta exemplar tog jag från mitt hem i Hartsåsa socken. Lefjeröd som min fader odlade och byggde var till arealen 450 tunn. Ju mera jord han odlade och ju mera gödning han sålde i ju mera. Över o såd till djur och försäljning blev det. Jag är uppfödd och var vid jordbruket här vid Lefjeröd o Boheröd med endast 150 tunn. Utsädet pr. tunn räknade man vanligtvis här. Råg 85 kg. Korn 85-90 kg. Havre 100-110. Men på den bördigare jorden mindre, o ändå större skörd. Ängen är jordens moder och ju mera äng desto flera djur kan man föda. Tre lass välbergat Hö till varje mjötkande ho var ett bra vinterfoder jämte halm och krapifoder t.ex. Jordenöt Raps Soja Linfrö Hampfrö kakor. Ju mera krapifoder

Hartsåsa m

Ja mera Mjölk. Vatturligtvis var det mest
för mjölkens skull man hade så många
mjölkande kor man kunde ha på sitt
jordbruk här uppe. En gång frågade jag
en bekant som var här från Tosterstad.
Hur många kor kan han ha på sina
40 tun. som han köpte i Kallhärre.
Han svarade mig då. Ja så korna o mjöl
kan räknas vi inte med liksom han
har 25-30 ^{bit} kg. 20-25 Thorn samt så mjök
et för Lockerbeter. Mjölk kan vi inte li
te som Mor - kor extra. Då odlade dom
Paps eller dylikt. För att få mera gödhet
till jorden köper vi Torvströ att strö till
djuren kor Hästar o Svår. I mitt barn
domstern Bokeröd hade far o mor byggd en
Mejeri der mjölk från 80 kor förädlades
till ost o smör. Casslen o Lkummjölk

Från Mejeriet födde jämte Potatis (rokt)
och Gröpe, av Korn o. Havs mat till 20 tin.
Snyppor 2 st. färgallan samt 400-500 godsvin.
pr. är och 45-50 en kg. leverde ja ändå min-
dre pris än 1886. Med avdrag av frakten till
Engelska svinlagteriet i Halmö. Sen
det är inte guld allt som glimmar.
Betesplatsen för Korna som mjölkade
var gjord på klöversvall före då dom
släpptes ut den 1 ste juni Träden anv-
änder till bete för Gäss och svinen med
sina nyfödda. Margelgharvar en på varje
ring eller 7 st. an både i. Mjölkkorna ha-
de kraftiga bete än som det blev på en
träda. Innan Korna släpptes ut på bete
fick dom Renat Frätjär med en trästikka
samt en Åve palt som meder in för hela
sommaren. Det var allmän Regel så.

Betesplatser som lågo mera avlägsna användes mest för ungdjur och voro omgärdade dels av bestanta stengärdsgårdar dels med i jorden nedslagna pålar av trä och såsom "färade" med risgrenar. Det var ju här suppe i skogsträppen och där det fanns sten. Byallmänningar eller der ett Byalag som fick släppa 1.2.3 ungdjur för varje 1/2 eller helt mantal som alltid bestämdes på årets "Åldermansgille". På mindre betesplatser Vretar Linnor o. s. v. som ikke voro inhägnade fick djuren valla. Liksom på Angarna efter skedd släktarantingen det var Litång der det vattenades från en Bäck eller å. Sedan var det också hagar t. ex. Kalvshagen för mindre Lammhagen endast för fåreir. Rövskogen var förr även betesplats så ikke nu.

Angen samt Klöversvallas för mjölkande
djur. Hagar & Lövängar för ungdjur. I
Hjularöds skogar hade Fäladsbönderna
en "Hovgårdsbönderna" kor som gick lösa
ut. Dom hade Hovskäddor om vaksen och
när dom kom och skulle mjölka kallade
de på var sin kor så. Kom Stjärna kom
Stjärna kom min Ho och dilla i sjun-
gande ton. Den så kallade Skällhorn
kom så fram ur leuskarna med dom
andra. Vrije skälla hade inte samma
klangfärd. Men så i vissa skogs beten
fanns en Blomma som djuren "Halade
Blod" av. Urinen blev blodig så att dom
dog om de ej fingo bot i tide. Beterspår
samma för ungdjuret var längst borta
från husen och i synnerhet om det fanns en
skogholme som de kunde komma i lä i

vid dåligt väder eller till skydd för sat
och Bronsar, Myggor & Flugor. Betesmark
erna betades ju av så att de fingo vara i
fred för uppväxt en tid. Så betades det på
en annan. Hemma i ^{hemmet} var det alltid
i sin Ryktaren vid Leljesvils gård som val
lade och flyttade korna när dom var ute
på bete. Han låg i ett på hjul gående hus
att flyttas med häst från plats till plats.
Han låg i sängkläder och hade sin Vallhund
utanför som spola roade korna om natten.
Finde hon var säker & trogen. Bar av lapp
hundras. Korna följdes inte så väl som
Lex Gårds eller Får Hunden i början på 1800-t.
och senare tid var det vanligt att ha en s. k.
"Fäddöft" eller instängd gata att driva de ge
mensamma kreaturen i igenom byn som
en allare hämta om morgnen & kom medom kvällen

Han hade då en Lur som han beläste i
för dem skulle hämta in sina djur. På
min gård Starshult var en "Fädröfe"
sådant som jag odlade upp. Det var bara en del
derav. Den gick från Östra-Västra Ved-
åkra över Starshult väster ut till Trums-
hult. Som djuren själva visste var dem
hade humma var de snart inbåsade.
Vid Starshult hade jag 24 tunb. som
var indelad i 4 fjällar med en botten
damm i hörnet. Djuren kunde då gå
in & dricka själv. De betades av i tus
efter som gräset växte till och Bergsall låg
der ett stort stycke som de blivade på.
Ja det var Ramlösa för dem. Jag för dem
som ägde jorden det var bara Skinnöring
arna som var Byrå. Loken eller Byrållan
kunde vara samma tid som løyas gruståket

På byns eller sockenallmän. Släpptes alla de
djur som hade lov att beta där i regel den
10:a juni då gräset var bäst. Bete i Byrn
ja naturligtvis hade varje ägare till jor-
den lov att beta av det gräs som växte
på hans täppa, väg eller gårdstomt.
Men under eget ansvar. Man beta alltid
väg eller byns, sjöla annars åt djuren av
det gräs som var där när de dro fram åt väg-
en. Bete på träden förekom på mindre
ställen där som ej var gäss eller bwin och
de fingo vaktas av Fluka eller Pojke.
Bete i Hagen skogs inhägnad antingen
med Stengården eller på Långgården omkring
Fälleden med sten o. tennishuskar var ju
även en betesplats där djuren trivdes bra.
Man får väl en sådan litta bet 50 Tunt.
stor. Den var inhägnad eller Hagen, sten

På ett mindre lantbruk ville dom ha så
mycket av jorden under Plog. Dom trodde att
det lönar sig ej med bete. Det tycks jag
är tvärtom på sänne jord ej på slättjorden.
Han släpper ut en ungkviga på bete den 1te
juni. Tager hem henne som mjölledjur på
hösten eller 1ste Okt. de är då blanna & fina
Bete på Ängen. Silång är den som kon-
serveras från en å eller Bäck med en
större huvudgröp samt från denna i si-
dorna utgräpda mindre rännor varifrån
vattnet rilar in över gräset. Här bör
det vara en aning fall på ängen.
En sådan silång betas två eller tre gån-
ger. En tidigt på våren samt en efter
slättern eller cirka först i juli sedan be-
tas dom för öfrigt för sommaren. På
stora Ängen utan slängsel betas djuren

Så har vi en ång där man får dämna upp
 vattnet med en Sluss i ån så att vat-
 net rinnet in i ången vid riklig ne-
 derbörd. En sådan ång kan man knapp-
 past vattna mer än en gång. Sladen
 är på denna ångar som slår under vat-
 tets hela vintren k. p. "Liddor". Före
 kommer mest vid Björtelex Bonles
 Sladen vid Norregård. På Holman
 som tex i Hanö intill Blesing betar dom
 djuren och får transporter dem i Präm-
 dit. I en väl kultiverad ång som man
 bevattnas så man följande förslog ång-
 gåse, ångskäde, Håggås, Fjoringås och
 vanlig Kvickart som är mycket vinterhår-
 dig. Detta i bankare lägen. I torrare
 lägen dessutom Vitklöver som sprider
 sig fort i jorden med sina utlöpare

Vombes ängar vid Helsingabån är fördelade
på 7 st. Babybönder som vardera 1/2 tant.
Vombes äggård cirka 150 tant samt Vombes
Södragård lika. Dessa ängar bevattnas från
nämnda å 2 ggr. och skötes av en gemensam
ängsvattnare för Bert Nilsson Karl Ing-
vattnare. Han bodde ända ut vid ån o-
delvis omflutten av vatten om varen vid
"Törrödt" eller Inösmättningen. Nu till-
hör ju en del till Malwö vattenkraft.
Det finns numera inga träd eller buskar o-
man trappas ned klättermaskin för träd
eller motor. Ja, också på ängen fick man
ju delvis göra med att grämma ut alla kä-
lor som fanns, eller s.k. Kultivera den.
Till god skötsel av äng bör att beså den med
konstgödsel best. av Kali Fosforsyra och
kväve samt överhalla sedan med ångskara

Betersgång. Vår så högt i ångarna var inbrut
i medio av juli eller senare och gräset var up
växt släppte alla Babybönderna sina djur
på bete med en gemensam vaktare f. d. soldat
Rönne 65-70 år. Betersgången varad så Till
Ok. Hjälmningen var kl. 6 m. kl. 7 höll i ett
eller två Hopparbets som bars av var o en
långre eller kortare väg. Vissa tider höjde
dom med Häst gemensamt

Bete i skogen kunde ju även förekomma
var både ekonomisk för den som ville ha
äga vad som träd der. För det höll med grä
set att djuren av de blommars grenarna så
de blevo liksom klippta Till runda buskar
Att var isynnerhet Bete vid Lälj m. f. som
dom tyckte om. Så var det även den av mig
har fört beskrivna blommor som förör
sakade "Blodhalningen" Urinblodstämning

Betismark kan vara en sådan som är anlagd på högländi mark t.ex. en vanlig väng eller fall i den på gården svävande cirkulationen t.ex. en klövervall som ligger längre bort från gården. En välvärd skog skall man inte betä denna vårdar man sig om bättre än på 1800-talet.

Skatturserna kan variera allt efter jordens bördighet. T.ex. slättbyggen har Englands. Ostpreisk. Skogsbyggen rött. Skog. Angeltofta har "mörkor" eller de små rådjurslikn. Fjällkor. De är utom horn samt trivs på magrare bete.

Ostpreiska kor. är svartbröda kraftiga. Skog. röda samt även rödbröda mat. Fjällkor. grågula somliga snitt mörka öron & huvud. Importerades från de platser

namnen anger. Min fader A. A. Möller
Boheröd köpte de första Røglantthornen
från Viderup i Skåne. De rödbrakiga fr.
Skarhuitt ditta var på 1880-talet. Røglant
hade kraftiga välböjda horn de rödbraka
ga Lyngre, nättare. Man strövade ju ef-
ter att få fetare mjölk och efter som man
senare betalade mjölkerna efter Fetthalten
Thorning med olika priser dels för fetthalt
dels som Köttdjur försigår ständigt.
Alla kor hade namn både vid herregårdar
na samt böndernas. T. ex. Mina Lisa Haja
Grimma Hjörna Blomma Piona så ja
"lilla Piona No fan" sade Jöns ryktare
när han stod o. höll henne för mjölkning
ja, namnen var ju i oändlighet som i
Allmanaksan. Hemma vid Seljerød var
det fem st. kvinnor som mjölkade var

Tolv-15 kor de hade dessutom fem olika
färgade träar i årenen på korna för att
känna igen var sina. De rödbrakiga dju-
ren voro mera lättfödda därför passade dem
bäst på magrare bete. Fjälkorna voro de
mest anspråkslöste men lämnade den
fetaste mjölken liksom jeten men ge-
dare. Därför "Smörkor" Kossning emil-
len. Stjälk o Kottdjur har bedrivits t. ex.
på Gamlegård, Rörby m. f. l. Vemmen på
Karna har i de närmaste varit sammaga
nom tiderna. Korns avkastning kan ju
variera mycket efter ras och föderstillgång.
En god mjölkko kan lämna 5-6000 liter
o det övers på är tiller 200 pr. smörfett ja
även här kan det variera. Korns individu-
ella värde blir ju efter mjölmängd o
låg eller högt smörfett. Utseende o Färg
ticken. En högmjölkoande ko ser sällan fin
ut

Mjölkning företogs tvänne gånger dagligen
och var det mycket mycket högmjolkande ko-
tre 99. de första 14 dagarna efter kalvning
och mjölkning två i vissa fall tre 99. Skedde
såväl sommar som vintertid kl 5 p m. kl.
5 e m. Var man mjolkade sett dom på en
låg trebent gall lagom hög hade mjölk
spannen mellan benarna. Det var på bojar
av 1800 en träspann i senare tid av jält som
var galvaniserad. Mjölktunnorna var förr
av trä som jag förut beskrivit senare av Hops-
par förturta inuti symmande 25 km. / km 2 35 l.
Gamliga djur var mycket hårda att mjölka
stod inte stilla och fingo hållas av en man
vanligtvis av doktorer. Mjölkingen för i
tiden utfördes mest av kvinnor särskilt vid
större gårdar. Som detta var ett arbete som
förbröde. Tålmod o kärlek för djur var ej

men som bräst lönsliga därför. De blev
därför inte utan arbete. Mjölkspannen var 10-12 liter. Betäckning skedd för i tiden med
tjur och de större gårdarna hade vanligtvis
två-tre i olika älvar. Tjuvar som köpta
en 50-100 tunn. gård en älva en yngre tjur. De
mindre lantbr. fingo leva bort för betäck-
ning. Lantliga byalag enades om en gemensam
tjur och en skulle föda o sköta denna mot
ersättning. Årarna har dock en gemensam
Lanttjur som skötes av veterinär eller
en dillig parskitt inlärd person. Denne
tog emot den överenskomna Betäcknings-
avgiften. Lantliga lantbr. ville att koerna skulle
kalva i Mars-April för då blev de mest och
billigast att ha dem än mjölka på det
naturliga klöverbetet. Mjölken blev ju all-
tid billigast att framställa på natur. bete.

Efter betäckningen skulle hon stå i stall
ett par dagar om hon annars gick på be-
te. Kalven fick inte äta sin moder mjölk
om det var en förskilt härdmjölkad ko.
Vanligast var att kalven fick de fyra fem
första målen den s. k. Råmjölken för att
magen ej skulle komma i olag. Skulle
det sedan bli en livkala för pålägg att
bli omjölksko skulle den vara lagom att
dricka. Skulle det vara en gödsko fick
den dricka mera söt mj. och på senare tid
med inblandning av skummjolk för att
vara uppe i 100-120 kg. vid 7-8 veckor
ålder. Ja, somliga brukar att i början mjöl-
ka till hälften ur juuret sedan kalven äter
ur resten. Om kalven är så svag i benen
att han inte kan stå när han ska äta.
får han dricka ur Kalvbytta eller dyl.

Bid 1-1 halvt år äldre brukar man ha
den Hoiga eller Tjur. Bid 2 halvt år brukar
den få Tjur för att sedan efter kalvningen
kallas Ho.

En liv halv tog man
från en högmjlk.
ko som mj. fetats
mj. vackert tecknas

En god k. tog man
en 50-60 kg som det
blev sedan högre

vigt när den blev
färdig. Vissa tider var
det bättre att göda en
tung halv än att
sälja söt mjölk
för 5-6 öre kg som
vi fick på 1930 talen.

Kostall för 42 Kalkbunden
djur 2 Tjurar Kalkbunden

N.	Foderbord												X
N.													
N.	Till eller gång												
N.													
N.	prypp												

Ränne eller höskulle är det
ovan med linn och tag
mer foder betövers eller hö m m
På min gård Långbunden jag
spår i tecken och vagn och det
föra gödset med samt för fo.
du till foderborden.

gång

Loppa

gång

Foderhus

gång

Loppa

Ja, i äldre Fähus var det små gluggar till
ljusets inträngande. Därför var det mörkt
och oönskat för djur o människor att vistas
der. Nu bygges man ladhus med stora
flera fönster så att en Bonde nu har större
pretentioner än en De la Gardie på 1700 tal.
Men tiderna är ju andra nu än då.

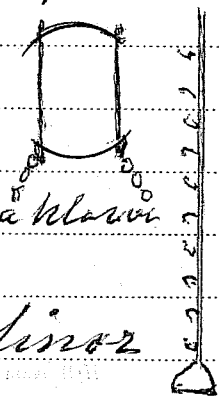
Nu djuren går lösa i en stor pätte, såg jag
för första gång på Vilans folkskole skola der
de Holmström demonstrerade sitt lantbruk
för oss. Han avhörnade de kalvar som skulle
påläggas till Brucksdjur med Sultsyranad.
den var några dagar gamla.

I gamla Fähus såg man ofta att korra stod
med huvudet mot väggarna. Det var högt
obekrämt att ge dem foder, Men i medio av
eller senare hälften av 1800 tal. blev det andra
byggnadsformer för ladv o log byggnader.

Längs foderbordet var det rätt djupa krubbor för
vatten. Kraftfoder, bettet pumpades för hand
i äldre tider med en Göttinge tråpump senare
se med "Kalifornie" pump med stort rotag
skjul. Ja, detta var i mitt föräldrakam Boken
o. Seljelid. Somliga bönder hade "Brunjong"
vid kaminen på gården som släppte djuren
ut för att dricka. I senare tider o. nyare lada
gårder var Fodergrindar som avstängde djuren
från foderbord o. krubbor medan man gav i
foder. Somliga djurskötare hade till mått på
2-4 kg att dela ut foder s. k. Kraftfoder. Det
var en blandning av Jordnöt Löss Papp
Palm och Linfrökakor s. m. m. Korna voro
bundna vid det smala bord som var längs
med väggen. I äldre tider var det "Bestare"
innan hemsmida bindsel kom till.
Leden som Fabrikstillverkare bindsel i
marknad

1880 till

Att vid eldsåda lösa alla djuren vid ett
 Foderbord går så till. Ett på längden gåen-
 de runt groft järn med träns öglor eller
 brokar en för varje ring i bindslut. Detta
 långgående järn går från ytter sidans vägg
 där det är ett handtag att vrida om då alla
 vid detta bord lösas med bibekållande av
 sina bindsel om halsen. Är det en större
 postall med smidtel gång för det vara en
 liknande på andra väggens yttre sida. Denna
 uppfinning är nu i bruk sedan 1889 det jag
 vet. Bindselklavar är vidjer vet jag inte
 om man väl Träklavar. En fästa
 djuren vid grum är väl så länge borta
 i tiden som när nybyggarna bygge
 här. Och likadant är det i Kanada Träklavar
 och Amerikans nybyggas löser. Jag har
 själv varit Barlarup som bindsel o tjuderlinor

Bindseljärn

Bindselklavar av vidjor var det nog de som
 hade. Men lindsel av Bast var bättre och my-
 kare för djuren. Bastrep tillverkades som
 jag här beskriver. Av lindens innerbark det
 v. s. den gula delen närmast stammen får
 man av så långa delar man kan få. Torkar
 dessa burtänger. Barkar dem så de bli
 mjuka. Delar dem i smula för flätning
 lämpliga remmar. Dessa bastrep voro både my-
 ka & starka smärt lika Manillarep. Ja det
 var på 17-1800 talet. Sedan smidde bysmide-
 re bindsel med av långa ringar
 med järnbågar över och under halsen
 de voro ändå varaktigare. Ja för Oskar hade
 man Grimmer i symmetri på Dragocarna
 1875 vid 20 åldern var jag med min
 barnfliska då som skulle flytta en gammal be-
 hornad Rasse han var tjuradon, bastrep och
 träpall

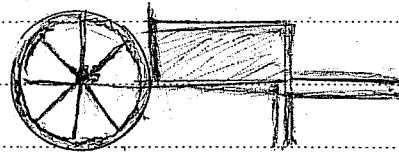
Strö och Gädde. I skogstrakterna begagnade man
för löv- och bærskogen den bær som låg under
Gran o. Tall. Denna senare gödset blev onagra-
re än den av Löv. Numera strö man med
Torvströ som suger upp och håller friskt och
renar stället av olika slag. Iven moss o.
Skälfall de sådant fanns användes. Håkad
Ljung var även användbart. Lötjuren som
stod i Fåhuset hade ring i nosen och vid ut-
gång en meterlång järntrådk fört i ringen
Gödseten utfördes tvännegånger dagligen för
att onjölknungen. Utluftningen var obbliga.
Torisk vid gårdar som hade särskilda djur
skötare. Vid Värstads gård som ägdes av
min svärson gifte en min dotter Helga oss
ägnade för på 1700 t. var en De la Gardie so-
man gods ägare Killeholm Wiergren den bery-
tade "Violab" Farfader, var jag personligen bekant
med

Red denna gård var det då ett stort Brän-
neri med Drank som affall. Det var så
byggt ett särskilt hus för Oxar. Dessa omväs-
des dels på överjorden med Gjöning varning
stun o om vintern att draga Laxvandringen
till Tröskan. Det var ett rundt hus vid var-
je gavel och den stora lögstänge som ännu
är kvar av granit varav alla av De la Gardie
byggda husen är t. o. m. den De la Gardieska
skolan var. Ja, dessa Oxar köptes på Värna-
mo marknad av honom själv jämte en
solkörning smaga men friska. Sedan
efter fullgjort arbete vid jord o tröskning
insattes dom i ett särskilt Oxhus för
gödning med Drank och detta skedde var-
je år en "Oxdrift" från Värnamo Togs-
ja nu är det andra sidan på Västervads gård
med mjölk och Lökbehold. m m.

Vid utgödsling användes på den tiden en hem-
jord rullbör med ett hjul samt grep av trä
samt skaffer av trä (hemjörta). Kolvarnas or-
delning var Kolhuset med sina kättor. Den
var då timrad med stölpur o bräddlind eller
som på Fästestads gården av granit. Hållt en
kolvi varje kätte och dom fick mjölk i en
Bytta av trä samt fint mjölk i en kätte.
Fären hade särskilt Färhus i en avdelning i
Färhuset där det var många. Men på mindre
lantbr. var dom i Färhuset. Hönserna skulle
hållt i ke vara i närheten av Hå o klöver
att korna för hönspjärens skull. Det var
Hönshus längre bort. De sutto på s k. "Höns
vita" o.s.v. En Getabock för kornas frösel.
Samt Vallhunden hade även plats i Färhuset.
Det var ibland somliga lantbr. som trodde att
en Get var bra i Postallen. Ja, även vissa Veterinär
er

Det är mig ike bekant att man elodde i
fåhuset i min hemtrakt. Men kanske väl
uppfåt landet. Min fader elodde i Vintermark
när byggnaderna skulle gräva 22 ft. var det 1888
den stränga vintern då det föddes 167 små
grisar på en natt. Matmen brukade gå in
i fåhuset att ringöra Fjeldsten vid fullmånen
På 1800 Talet var det brukligt att på backarna
maskin skära den Halv som Norra Hästar
skulle ha. På den tiden var det endast Raps
sakor som maldes på maskin. Summa och
lades i vatten. Detta nog sedan på backarna
till Kornen jämte gröre samt blandades väl
med en Trägräs. Hästarna fick endast gröre
på blandat jämte hö i Häck för natten
På mindre lantbruk skes den Häck för
hund eller häst. 7 mite hem Selger och Raps
och för Anghraft. På min fader fick även av
Skuren

Bytta ut ösa Rapsvatten på karkelsen sedan nog.
 grann omvöring med trägrepen
 Denna utfordring utfördes
 under vintermånaderna - Pullbar Traskygge
 Till 1 sten Julei. då de
 tjurdrades mjölk-
 korna på Tälövers
 vall urgdjuren
 i Betes kororna

Innan utgjöring och stäpning förte dem
 sitt sedovärdiga tjäre o. salt som förut är om-
 skrivit i dessa bladen. En s. k. Täloddslete kom
 de så magert ut men kom dit en mjölkko in-
 i en dylike mjölka hon alltid fetare mjölk
 Skogsbeta var lva om det inte fanns några
 örter som förorsakade Blodstallning med
 Dödlig utgång om den ikke blev igsätket
 i Tide. Jag har själv haft dylike föll i min
 berättning

Utfordring under vintern. Efter mjölkningen
gav somliga Rotfrukter som bestod av Røvar
för i tiden då inget annat slag i den sorten Rot-
frukt fanns. Sedan Kraftfoder, Klover Halv. M. 10
f. m. sedan vila o tyte i Färdur "Idisla" till
kl 1 e.m. Sedan rotfrukter kraftfoder Klover
Halv till nätfoder. Saltsten att slicka på var
det i kullarna. Drunk fick dom även om det
fanns Bränneri i närheten. Somliga brukade
att slå drunk på ämten o halv. So kraftfo-
tog man efter som hon mjölkade 2, 3, 4 kg. av den
förut beskrivna blandningen. En ko som län-
nade t ex 40 kg. mjölk pr. dag fick större mängd
än den lågmjölkannde. hon. Potatis eller Røvar
ingick även i Foderstaten. Efter betäckningen
var det vanligt att minska Kraftfodret till hälften
Gödboshapen när det gällde en ko som sku-
le gödas borde den väga 50-60 kg inte vara

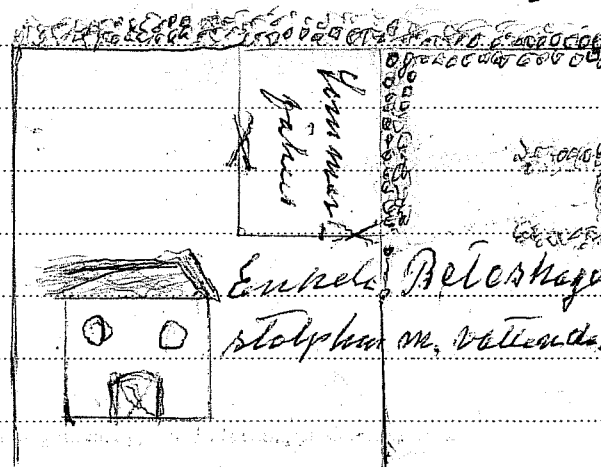
"Lammalytt" d. s. s. anstald i leen o. kropp
En Oke blev det om man kastade en tjur-
kalv i en veckas ålder för att kunna släppa
den på bete bland övriga djur av hönkörn.
Bättre att börja göda en mager Oke som är
frisk än en som är halofit på bete. Se egen
erfarenhet.

Vinteren 1867-68 då grödan förtor på jor-
den fick den riva ned såväl nya som gamla
holmtar, att föra djuren med. Kornet fick
även Höstgodset med Drunk påslaget liksom
på takhelmen. Stora flockar av arbetsökarna
de gick från norr till söder att söka arbete
o. tjära. Bark av träden som var tämligen
frik tillgripas. Vätning skedd tranne g. g.
om dagen. Dem som inte hade pump o. led-
ning för vätning inne vättnade på går-
den vid den stora "Barnjungen" eller Pump

Spann av trä användes att bria vatten med
7 romliga Pyror hade dom en allmän vattning
för djuren 7 Lebacke Högsberod vattnade dom
djuren i Bråen som genomflyter byn. Iorn
en vattendamm finns der.

Gommarsfähus. var byggda på platser som var
mera avlägsna från gårdens. De voro enkla
och voro endast avsedda för gårdens betande-
djur att gå in i vid oväder samt vid mjölk-
ning o sjukdomsfall. Det användes under kala-
lectertiden i juni till betestidens slut all ef-
ter höstens vädret.

Kärra hur är omgärdad att
träd o buskar till till för
djuren vid oväder
Ja, det var ju många olika
typer. Fäbodarna till Fjälls
var ju mera stabilt inred-
da.

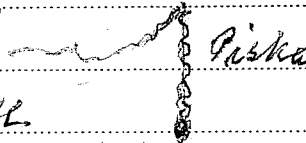
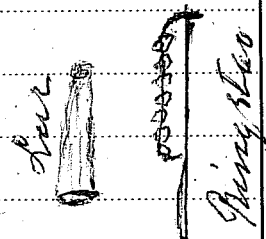
För der skulle ju dom bereda art. av sommar-
rens mjölk och även skulle stinternna bo
der för sommaren. Ja, alla dom der konsterna
med Ståt Skjutning och att sätta en Rön
kräst i gödselstaden trodde dom som vara
vidskepliga och de vara de flästa för i tiden
att deras kor skulle få mest kvickhet
Djuren släpptes så vitt jag vet direkt tydda
de på klöversvall eller betet. Djuren blevo
lystra o glada och var svåra att hålla men lung-
na sig snart efter några timmar. Efter att
hava ätit av en klöversvall flyttades dom att
gå loss på bete. Märkning i Öron eller brända
i hornen med t ex K N var för att respekt-
tive ägare skulle känna igen dess sina djur
I synnerhet i samfärdz bete var detta nöd-
vändigt. Om ett djur försvann från
bete tvingades de i soknkyrkan o de
var de bra med mark

Skälla & Skälla hade till uppgift att påskilt
i skogsmark låta respektive egare veta var de-
ras djur befann sig då de kom för att njuta av
sina hö. Detta kunde dom igen på Skällans
Skällgjut. Dessa Skällor hade olika ljud
samlige Silverklingande andra med Malms
klang. Detta ljud hörde vi barn komma från
Hjälmaröds Skogar dagligen under sommaren
samt Tektarens lutning om natten vid slaget
för varje heltonne. Malm järn bläck to m trä
var dom jorda av. Men vackraste ljudet var malm
Namn var inrisade i samlige. Pysen smet gjorde
de dom av plåt. Malmjulet var de av Malm
Vallning av djuren var en pojke eller flicka
i 7-10-12 års ålder. Dom lantlar som själva hade
lämpliga barn togo de dem i första hand an-
nars fingo de städje en främmande drottning.
En tolv års eller 10 års hade 25 kr jämte en kostym

av badmal mm efter som han var skötare
 och mån om djuren. Detta var från Molans
 slutt till 1 okt eller 31 okt. Det var valgosse
 var ett tråkigt göra om man var långt bort
 från andra. Men det var ett hedersligt jobb
 och mycket vanligt för i tiden och dom hade
 ingen tid för andra griller. En vollen om han
 var gift hade stat annars erslön med Nost
 korns utrustning här i Skåne var Ring
 stav hur samt en Piska. Ojshoppa för sig
 var han anställd av Byns bönder
 avlönades han av dem gemensamt
 Hans skor bestod av träskor
 Med överbrist en trä seden
 Läder putor i senare hälva
 Ten av 1800 talit. Piskan var Träsko
 av flätade viggar 3-4 till
 skaff. Råvar av Ringern med smär.

Var han långt från hemmet hade han mat-
säcka med sig. Eller om ^{han} var gift kom hans
gumma med varm Suppa m m till middag.
En noggran vallning måste ske i skogs-
mark då det förr i tiden var både Varg & Jär-
var samt även rövare som stal djur o plag-
gade dem. Glade vaktaren en säker Hund
till sitt förfogande hade han ju en god hjälp.
Hunden hörde ju det minsta ovanliga ljud.
En "Lodbärre" var även nödvändig i vissa o-
roliga trakter. Med luren gav han signal
olika för hjälp mot Varg & Järvar eller Järvvar.
Järven t.ex. låg i de stora trädens grenar och
kastade sig ner på ryggen över de djur som
kom in under trädet. Med Lodbärre sköt
12. jag mitt första Rådjur man fick själa stopa
Plymalor i en Form dertill av smält Bly.
"Han hade ett lod i sin kassa" Kula.

Som en ballares göromål när inget ovanligt
kände för dagen var trist det var jag en egen er-
farende. Men sökte sig gärna till någon an-
on i närheten. Då byggde man stugor med
kallvår fångade Skräpator o Fisk om det var
en å som genomflöt området och kokade.
En vallov fick sitta i gräset eller på en sten
i Guds fria natur o äta till enkla mål. Till
Kött o Fläsk delade han i pömler med sin kniv.
"Lommekniv" som en bra Karl alltid hade i sin
västficka. Man kunde känna Klarsen igen
på sin Kniv och "Gumman" sin "Hörschalar".
På detta för i tiden någon gång kunde ju
Lantbrukarna handla eller byta djur kors o-
mellan annars tog dom kött till Hårby
eller Gjöbe mar knödar och sålde Håstar, Kor
o Grisar. Då fick dom leda arlat tidigt på mor-
ningen. Var det bra marknad som de och bjöd
sin på vägen

Betesgången varade från 1 juni till början av
Okt. allt efter väderlekten. Om mjölkkorerna
var nära gården togs dem in omman etc. Alla
djur fick som förut så beskriver Salt och Tjära
som ett slags medel sin. Utternjälk smedde i föl-
lor och var det någon ko som inte stod stilla
under mjölkningen band den vid en päl.

Kor som skulle mjölkas inre gick väldigt hem
till gården. Annars gick korna ute dag & natt
liksom ungdomarna i sina särskilda betesfähus
der de gick in vid oväder. Var det mycket tork
fick man kora ute lite grönt till dem avallä
och en häck batten fick dem från en damm på
betet. Ja vissa växter gav mjölken smak etc.
På ena Lenas upf. l. Hyötkningsfällor för 6-8 st
kor finns numera allomant för mjölkning
med Elektriskt eller Hotsa s.k. uternjolkning
Man såg på en gård tog en ko en i varje hand

Korvris :: detta system synes vara bäst för kon
Fräspann för i tiden Blekspann nu. Djötken
transporterades med två tjulig kura om var
med Håstvangn o större mängd mjölk. Regel-
bundet mjölkade man kl. 4.30 5 p.m. samt
samma tid e.m. Tre gånger då hon got 20 ltr
o driver till en vecka efter kalningen. 4000
- 5000 ltr för året då numera 6000 o driver.
Fräden var då besidd med Råg eller bete när
horna togs in någon Brödd var inte nyttigt
för kon. Holik kunde bli följden av ofta död.
Tjuddring skedde emellan som mjölk horna gik
lösa, allt efter som betet växte till. Ungdjur
är ju släppta på bete för sommaren det var
den 1 juni. Lön jag förut beskrivit var kor-
na tjuddrade med. Bäst rep i en Fräpale 40-50
tum lång allt efter markens lösa eller tråda
beskaffenhet. Hon gjorde förr i tiden hemana

Grimmor även av Bast innan d. h. Ladeljords
varan kom i handel. De voro mjuka o skada
icke djurets snarad som de nu brukliga järn
grimmorna av Ketting. Men sen kom blev öl-
det gick icke gärna över gådesgårdar om de
voro näportunda upplagda. Innars var det
brukligt en der det icke fanns sten göra
stängsel så här. Man slog ner Träpälas på
3-4 aln. afstånd fäste med vildjor 3 grövre
stänger emellan pälarna så här. Detta kal-
ledes att "Göra stängsel" och detta skedde
med klenare grenar som var
lätta att böja eller flöta in
Dessa stängsel voro ju icke så
varaktiga som Stänggården men uppfyllde
väl sitt ändamål och i skogs marker vo-
ro de lätta att förnyas. För folkligt bruk djur
satt man Ring i mossen med rep eller järn
trän

Ja, jag kommer ihåg att jag såg en Går
som var särskilt Folkhilsken som hade be-
de Träkuler på halsen ring i näsen
med lång Länk och järnringar. Den
skydd för öynen sattes på dem.
Bortrendering av Hjälkhor. Jag för-
ut talat eller skrivit om. Det var på
Lronsjö gård under Övedskloster där min
Mor & Far arrenderade, av mors Fäster &
fäbör mjölkhor för 50 kr pr. lår och ho-
sa skulle den själa mjölken eller ställa
om. Men så skulle även Fodra & smöta
djuren det var endast mjölken det blev
cirka 25 öre kranan = 2,35 lit. De tyckte
väl det gick ihop för de arrenderade sedan
Comles Skygårds mjölk samt sedan Vikens
Mejeri och Hjularöds. De tyckte att och
tillverkade smör som de köptes till Halmå

Da man arrenderade bote för sommaren
skedde ju allmänt såväl för som nu. För
på 1886 tal. kostade en Häst eller ringdjur
30-35 kr. för sommarbete och ägaren egil
annan. Nu 60-70 kr. men så är den fria
från den för hela tiden under den låda till.
Gårdarna av det som mager men frisk
köptes synnerligen från Småland och den
för att kunna släppa ut på bete i skogen
na. Hasterna hade kraftiga Ginkalvar
Sedan de så var 10 halvt år eller äldre
Togs den till marknad i Värnamo och
andra. Men senare det sig inte så bra med
Men en kraftig stor späd kalv kunde
bliva färdig på 6-7-8 veckor men då fick
man inte spara på den söta mjölken. 100-
130 kg kunde den då väga efter som den blev
spett. Men det blev ju ändå ett litet Arto.

Ymäländningarna voro inställda på att föda upp halven som Ove för deras betes utnyttjande på detta sätt. Ja, det var icke alltid så riktigt för en enskild lantbrukare att hemma till Hörby eller Göta marknader Uppköparna för ifrån det ena smekmed till det andra och hade väl reda på priserna. De icke för lantbr. som för det nämligen vara hemma. Det var många gånger de uppköparen tog hem en & två hundratappor på en Hörby samt 100 kr & de över på en Kro. De hade förbindelse med L. & G. gärd att säga ja så & så många, men Lögten eller Byrskinn till en viss utrensning som ett pris. En hand uppköpare i denna trakt köpte en stor Herregård i S. & O. & den tiden. Men han hade betänkt sin själ. Turen lats gånger. Han dog fattig & sjuklig.

Den lantbr. i Västerviks socken i fyratio år
Först som arendator av Hala gård av de Wäde-
gren sedan som syren av Stavskeuts gård är
jag väl förtrogen med Håri Thor & Grisför-
bäljning på Håriby marknad. Varje torsdag
är det torgdagförelj. Den första torsdagen i
varje månad är det marknad. Men den store som-
marmarknaden är första torsdagen i juli.
Då för att boja med nöjeslivet kom ju alla
Till Gungor birkus o. d. y. & eller tre dagar i
förväg för att vara färdiga att ropa ut sitt
alltredande. Här får vi se världens högaste
bonn. Här se de. Här får vi se ju i vänd-
lighet. Gungorna bojare sedan kvällen före
Men så kom också en del kreatursuppköpare
som nattade över natten. De samtalade råd-
gjorde om hur det skulle gå till dagen efter.
Men sedan kom korten fram och de spelade

vann och förlorade. Tusentals M. på en enda natt. Och somliga av dem såg så ruggiga ut då de kom för en böja handla. Ja, här köpslogs och handlen räcktes fram många gånger innan köp kom till stånd. Att dem höll ihop kunde man se om man hade ögonen med sig. Men detta fick man ju lära sig under dessa fyrtio år på Hoby marknad. Gjorde var för länge för oss i norra Färö att sälja våra djur på. Det var mera för södra Färö. Kjöps linet fortgick med rop om de och de att se och att knutta vara och starka närvar till för att vara kvar där en partimmar. Men för sina barns skull fick ju dom elen hålla ut. Ja, en marknadsdag i Hoby var trotsånnare än en gammal och baktat. Men sommarmark. det var Tjännarnas stora Tjädag som var efter längt.

Jons Ryktare som han gemensligen kal-
ledes av gärdetfolket. Han var om sommar-
ren ballare av Norma vid Rokeröd. Han
var så att säga ett Original och kom till
skogsbyggen från Lätten och visste inte
av Ekot från de stora djupa skogarna
vid Rokeröd. En dag väktade han kom
ett stycke från skogen som vanligt var kom
Pioner och. Finde ser du Pioner. Ekot.
Finde ser du Pioner. Han trodde så att det
någon någon av pojkarne som Drew med
homon eller trärnde, komma. Han börja
så att svära och rännade upp det vanli-
ge som allt kom igen från skogen. Han var
nu mäktig vred och när Mergelpojkarne
kom hem på kvällen fick dom påskrivit
av komman. Men de hade varit ved Selje,
tröd och kört Mergel och visste inte om något

Jons Rykstares valhund Linda var av
Lapphundsras eller Sammojed. Hon var
kort i kroppen korta ben med upprätt
öron. Hon hörde och förstod allt vad som ror-
de sig i skog & mark. Hon var gulgrå till
färgen. Vi hade en Sammojed vid Harskult
den sista ören där efter att fört hafi 2 st.
St. Bernhardras.